

ERDÉLYI GAZDA.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

1881.

TIZENHARMADIK ÉVFOLYAM.

Szerkesztette: GAMAUF VILMOS.

NYOMATOTT GÁMÁN JÁNOS ÓRÓKŐSEINÉL KOLOZSVÁRTT

1881

T A R T A L O M:

I. Szerkesztőségi közlemények.

Előfizetési felhívás 1881-re	1, 9
Előfizetési felhívás 1882-re	393, 401, 409

II. Egyletek, közintézetek, kiállítások.

Erdélyi gazdasági egylet:

Meghívás a közgyűlésre	81, 89, 97, 105
Közgyűlési jegyzőkönyv 1881. ápril 10-ről	137
Választmányi ülés 1881. január 3-ról	28
„ „ „ február 7-ről	60
„ „ „ mártius 7-ről	93
„ „ „ ápril 4-ről	116
„ „ „ május 2-ről	165
„ „ „ június 13-ról	212
„ „ „ július 4-ről	230
„ „ „ augusztus 28-ról	252
„ „ „ szeptember 5-éről	308
„ „ „ „ 19-éről	324
„ „ „ október 3-ról	342
„ „ „ november 7-ről	373
„ „ „ december 5-éről	398

Értesítés pályázati ügyben 13

Erdélyrészi okszerűmészegegyelet:

Értesítés és felhívás	10
Tagok névsora	92, 157
Egyleti alapszabály	108
Választmányi jegyzőkönyvek	229, 325
Kérvény a mézszüretelés tárgyában	268

Orsz. magyar gazdasági egyesület.

Pályázat gazdasági szakmunkára	22
Gyümölcskiállítási programja	227

III Meteorológiai rovat.

Ápril havi meteorológiai észleletek kivonata	149
Május havi „ „ „	190
Június havi „ „ „	214
Július havi „ „ „	246
Augusztus havi „ „ „	286
Szeptember havi „ „ „	318
Október havi „ „ „	358
Január, Február és Martius havi meteorológiai észleletek kivonata	382
November havi meteorológiai észleletek kivonata	390

IV. Havi emlékeztetők, üzleti hetiszemle és piaczi árak.

Havi emlékeztető: január	2
„ „ február	33
„ „ mártius	65
„ „ április	97
„ „ május	137
„ „ június	169
„ „ július	201
„ „ augusztus	233
„ „ szeptember	273
„ „ október	306
„ „ november	345
„ „ december	377
Üzleti heti szemle	minden számban
Piaczi árak (17 erdélyi piacról)	minden számban

V. Czikkek és közlemények.

I. Nemzetgazdaság és gazdasági üzlet, ismeretterjesztés.

A vásárügy és házalásról	12
Gazdasági szakirodalmunk 1881. elején	13
Bő olvasmány (Egyveleg)	14
A háztartásnál nélkülözhetlen macska Szentgyörgyi József	20
Biztos szer a macskáknál előforduló rühbetegség ellen. Szász Lajos	28
Egyetmás a népszámlálásról. Berde Ferencz	37
A legczélszerűbb füstölő. (Egyveleg)	38
A gazdasági szakoktatás ügye hazánkban. S. V.	41
A lakás falainak nedvessége. Szentgyörgyi József	50
Maros-Ludas-besztercei vasut	52
A lakóház alatti talaj és a román cement. Benkó Ágoston	58
A gazdasági termékek értékesítéséről. G. S.	66
Miféle kemenczét használjunk lakszobáink fűtésére? Szentgyörgyi József	77
A magyar gazdák körének megalakulása. (Egyveleg)	94
A nagy-enyedi vinczellérképezde	99

Az „Assecurazioni generali“ ügye	125
Gazdák gyűlése. S+y	147
Gazd. egyletek szövetségi gyűlése. (Egyveleg)	149
Talajjavítások hazánkban 1880-ban. (Egyveleg)	149
Az elforgácsolt birtokon jelentkező visszás kö-	
rülmények. É b n e r S á n d o r	171
Gazdasági mozgalom Szilágymegyében. É r -	
d e k l ő d ő	195
A mezőgazdaság csakis felülről lefelé képes fej-	
lődni. X. Y.	209
Budapesti levelek. A r é g i	234
Gazdasági befektetésekről jelen viszonyaink kö-	
zött. H a d v i g e r A l b e r t	240
A kendi-lónai uradalom. V á r a d y G é z a	276
Az ideai termés	283
A választói gazdaság. Sz. Nagy Károly	284
A fa vágása és szárításáról	285
Levelek a szerkesztőhöz. r.	308, 317
Morócz István halála! Sz. S.	329
Mit jövedelmezhetne hazánkban egy hold föld	
és mit jövedelmez tényleg. D ö m ö t ö r L á s z l ó	339
A falporlás. S c h. J	340
A földmivelési ministerium költségvetése 1882.	356
A balászfalvi kiállítás. L a n g h a m m e r V i c t o r	357
A tápszerek hamisításáról. S+y	385
Az év végével. W.	410

2. Földmivelés, növénytermelés, gazdasági gépészet.

A trágya használatáról. E g y m o n o s t o r i	3
Termelési kísérletek kubai zabbal	12
A nemesített jó árpa vető mag	19
Arva rozsnok	21
A Chevalier árpa eredete. (Egyveleg)	30
A fagyott és elfagyott növényekről. B e r d e	
F e r e n c z	49
Olcsó és czélszerű trágyagödör. C s i k i E l e k	53
A svéd- vagy korcsheréről. D r. R o d i c z k y J e n ő	58
A luczerna termesztése és helye a vetésforgó-	
ban. B e r d e F e r e n c z	74
A bab. D r. R o d i c z k y J e n ő	105
A budapesti magvizsgáló állomás	107
Angol árpa hirdetése alkalmából. P a g e t J á n o s	123
Az emberi trágya a mezőgazdaságban. (Pályamunka.)	
N i k e l Z s i g m o n d é s F e k e t e L a j o s	129, 138, 145, 153, 161
Termelési kísérleteim. M a k f a l v i D ó s a	
S á n d o r	130
A monostori árpa hirdetése alkalmából. V ö r ö s	
S á n d o r	133
Közlemények a debreczeni kir. gazd. tanintézet	
kísérleti telkéről. S z a k á c s P é t e r	162
A gabonaneműeken előforduló néhány rovarrel-	
enség rövid felsorolása. D r. S z a n i s z l ó A l b e r t	177
A m. állami gépgyár gőzcsepítőgépei P o t t y o n -	
d i B é l a	186
A lencséről. D r. R o d i c z k y J e n ő	202
A magtermelés ügyében	210
Vizmosások megakadályozása vízszintes árkok	
által. F e k e t e L a j o s	212
A szálas takarmány okszerű eltartása B. J.	217
A luczerna hulladékokról. (Egyveleg)	221
Hasznos, vagy káros madár-e a veréb. (Egy-	
veleg.)	222

Melyik a legjobb gépolaj?	246
A sorvetés	250
Hogy szabadulhatunk meg a gyomoktól? P. L.	257
Az őszi buza s rozsvetés ideje	260
A háromszéki törökbuza G o b ó c z y K á r o l y	301
A pohánka termesztéséről. D r. R o d i c z k y J e n ő	314
Burgonyavetés összrel. r.	321
Az őszi szántásról. r.	330
A magyar tölgy. F e k e t e L a j o s	331
Néhány szó a komló termeléséről. (r.)	354
A férges és a termő föld. L. K.	388
Hányszor szántunk	389
Egyről-másról és a magyar rizsről. D r. S z. A.	402
A korán érő székely tengeri. K r o c s á k G. E m i l	402
Mesterséges eső. T. R.	411

3. Állattenyésztés és állatgyógyászat.

Az állattenyésztési enquete. (Általánosak.) Sz. J.	4
Mivel ébresszük hizó sertéseink megszűnt ét-	
vágyát? S z e n t g y ö r g y i J ó z s e f	11
A tiszta levegővel ellátott meleg istállókról.	
B e r d e F e r e n c z	17
A szarvasmarha tenyésztés az orsz. gazd. egye-	
sület enquete tárgyalásain. Sz. I.	25
A szerbiai marhabevitel elleni kérvény	26
A hasznos házi állatok járványai 1880-ban	27
Felelet a: „Mivel ébresszük hizó sertéseink meg-	
szűnt étvágyát“ czimű kérdésre. T ó t h T a m á s	36
Az érvágásról. S+y	42
A „Miképp ébresszük hizó sertéseink étvágyát?“	
czikkhez utószó. S z e n t g y ö r g y i J ó z s e f	45
A szarvasmarhák behozatala ellen. (Egyveleg.)	47
A tej minőségének változása. (Egyveleg.)	47
A métey és belférges felismerése. T ó t h T a m á s	53
Még egyszer a fertések étvágyáról. N a g y D é n e s	53
Kolozsvár husfogyasztása és állategészségügye	
1880 ban	54
A kőbányai sertésüzlet 1880-ban	59
Megjegyzések a „Biztos jelek a métey és bél-	
férges felismerésére“ czimű cikkekre. S+y	68
A bőggybetegség. (Egyveleg)	71
A szerbiai marhabevitel eltiltása ügyében egy-	
leti kérvény	73
Az áltajósokról. G r u b i c z y G e y z a	116
„Egy szerény kérdésre“ néhány szó	124
Pasteur legújabb felfedezése	225
Az ebdühről	268
A kolozsvári löversenyek	316
Hányszor fejjük napjában a tehenet? (Egyveleg)	334
Az állatok mint időjósok	341
Állataink téli takarmányozásánál mit kell tekin-	
tetbe venni? r.	364
Hogy lehet a tehentől borjubikát vagy borju-	
tehenet tetszés szerint nyerni?	370
Felhívás gazdaközönségünkhez. B á r ó B á n f f y	
A d á m é s S i g m o n d D e z s ő	380
Házi állataink mozgásáról. R. K.	389
Felhívás a bécsi hizó állatkiállítás ügyében	403
Magyarország marhaállománya	413

4. Kertészet, méhészet és selymészet.

Erdélyrészi okszerű méhészet-egylet alakulása.	
(Egyveleg.)	6
A kolozsvári gyümölcskiállításról. (Egyveleg.)	6

Gyakorlati nézetek hazai gyümölcsészetünkéről.

Déngel István. 10
 Tarthat-e minden gazda méhet? P. L. 10
 Mit ér egy gyümölcsfa? D. O. 19
 Hasznos-e a földi giliszta vagy káros? Villási Pál. 19
 Az új tengeri kigyók, vagy a Sóvári és Daru alma. Szabó Samu 34
 A különböző méhegyedek nagyságváltozatai.
 Méhely Lajos 43
 A méli betegségeiről. Báró Ambrózy Béla. 69
 Gyümölcsfa nevelés. Dr. Lekisch Antal. 81
 Kertészeti szakosztályunk működése. Szentgyörgyi Lajos. 85, 150, 204, 235, 151, 405
 Szemelvények a gyümölcsészet terén. Szentgyörgyi József. (Egyveleg) 95
 Visszapillantás az erdélyi gazd. egyesület tavali kiállítására. Veress Ferencz. 113, 121
 Gyümölcstermelésünk érdekében. Villási Pál 132, 140
 Féloldali héj alá oltás. Tóth Tamás 133
 Teendők aszkórságban levő barackfáink körül. Tóth Tamás. 148
 Felhívás az erdélyrészi t. gyümölcstermelőkhez 148
 A meggyász mivélés. P. L. 172
 Elfogadható-e okszerűen a másodraj? Mátyás Mihály 174
 A paradicsomalma fáról. Bereczki Máté 185
 Gyümölcsfákon előforduló néhány rovarellenesség rövid felsorolása. Dr. Szaniszló Albert 193
 A Göndöcs Benedek-féle javított kettős gyékény kaptár 212
 Méhészet. Szentgyörgyi Lajos 219
 A sajmeggy tenyésztés 219
 A gyümölcsfák nyári metszése. (Egyveleg) 238
 A vesszős szemzésről. Bereczki Máté 241
 Körtve aszalás. Szász Lajos. 243
 Tanácsos-e a méheket leölni? Huber L. 243
 A keszthelyi gazd. tanintézet kertészete. Villási Pál 258
 Hazánk erdélyrészi gyümölcstermelőihez. Veress Ferencz. 265
 A budapesti gyümölcs és konyhakertészeti kiállítás. F. S. 274
 *A méhtörzseknek télire való berendezése. Dömötör László. 290
 A gyümölcsaszalás hasznossága és a gyümölcsaszaló készítése. Gábor József. 291, 300, 306
 A legjobb eleven sövény. Báró Nyári Gyula 301
 Milyen legyen a nép kezébe adott kaptár? Dömötör László. 322
 Miként juthatunk korán termő gyümölcsfákhoz?
 Lukácsy Aladár 323
 Gyümölcsfák bemeszelése. (Egyveleg) 326
 Kőszénkátrány a fasebekre. (Egyveleg) 327
 Országos gyümölcskiállítás Budapesten 333, 337
 369, 346, 353, 361, 369, 378
 Az almának télire való eltevéséről 355
 *A méhészet nemzetgazdasági fontossága. Dömötör László. 386, 396
 *Ápolgassuk gyümölcsfáinkat Bereczki Máté 394
 A gyümölcsös pinczék készítése 403
 A méhektnek téli szállásra való elhelyezése. Dömötör László 412

5. Szőlészet és borászat.

A központi pinczemeszter téli szemleutjának programja 14
 A borászati törzskönyv. (Egyveleg) 14
 A központi borpincze-szervezése. (Egyveleg) 30
 Dohos és penészes ízű borok palástolása. (Egyveleg) 30
 Hazai borászatunk érdekében 38
 Mikor és hányszor kell a bort lefejtetni. F. L. 51
 A központi pinczemeszter erdélyi körútja 68, 75
 Néhány szó a budapesti orsz. mintapinczéről.
 Miklós Gyula 76
 Néhány felvilágosító szó a magyar cognacról 83
 A harc a phylloxera ellen Gábor József 91
 A szőlőnövényen előforduló néhány rovarellenesség rövid felsorolása. Dr. Szaniszló Albert. 100
 A szőlővesszők előgyökereztetése. Angyal Dezső 101
 Szőlészet. Szentgyörgyi Lajos. 115
 A Phylloxera állati ellenségeiről. Dr. Szaniszló Albert. 155
 A szőlőmetszési és oltási miveletek 163, 180, 187, 196
 Szőlészet. Szentgyörgyi Lajos. 170
 A szőlő jövő évi termővesszőinek gondozása.
 Szentgyörgyi Lajos. 211
 Szőlőgyomlálás 220, 226
 A gyomlálás és magfaválasztás. Krémér Fülöp 234
 Közelebbi vándorutam jegyzékéből. Gobóczy Károly. 236
 A szőlő érésének siettetése (Egyveleg) 238
 Utasítás a phylloxera-biztosok számára 261
 Uti emlékeimből Szabó Samu. 266, 281, 289
 A n.-enyedi m. kir. vinczellérképezde rövid ismertetése. Mórágyi István. 297
 Az almabor készítéséről 316
 Új hordók kezelése. (Egyveleg.) 326
 A préházak felszerelése. Krémér Fülöp. 330
 Penészes hordók kitisztogatása 331
 Biztos és egyszerű eljárás a boros hordók tisztítására. Szász Lajos 332
 A mustnak kádban erjesztése. (Egyveleg) 334
 Szüret után. Szentgyörgyi Lajos 348
 A monostori szüret Mátyus Samu. 348
 A szilágy-somlyói mintaszüret. r. ó. 349
 Felhívás Erdély t. szőlőtermelőihez. Mórágyi István. 362
 A szőlőpenész. Dr. Linhart György 371

VI. Könyvismertetések.

„Mezőgazdasági üzlettan“, irta Sporzon Pál, ismerteti V. S 22
 „Gyümölcstenyésztés tana“, Dr. Lucas és Dr. Medicus után irta Villási Pál, ismerteti Vályi Elek 45
 Gazdasági utazás Észak-Amerikában, irta Oetken, fordította Tomsits, ismerteti Kiskéri 61
 Kertészeti kézikönyv. I kötet: Gyümölcsfa kertészet, irta Biró Pál, ismerteti Szentgyörgyi Lajos 78
 „A földmérő“, irta Domokos Kálmán, ismerteti Kertész György 85
 „A dohánytermelés és kezelés kézikönyve“ irta Dr. Nyáry Ferencz, ismerteti V. S. 189

VI

„Lóisme“, írta Dászkal György, ismerteti Dr. Szentkirályi Ákos	350
Gabnaszállítási díjtételek. Naptárak	357
Uj naptárak	366

VII. Egyveleg.

Minden számban, a fontosabb apró közlések az egyes szakrovatok alatt vannak felsorolva.

VIII. Vidéki gazdasági tudósítások.

Apanagyfalu	111, 223, 359
Barót	142, 231, 359

Cserhalomtáj	159, 366
Csik-Szereda	127, 159, 383
Dicső-Szent-Márton	142
Kis-Görgény	223, 247
Gyergyó-Alfalu	23
Illyefalva	134
Lesnyek	15, 31, 134
Rodna	127, 231
Sáromberke	134
Szék	150, 239, 335
Szent-Mihály	31, 142, 279

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem ogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; Berde Áron, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

az „Erdélyi Gazda“ 1881-ik évi folyamára.

Az „Erdélyi Gazda“ 1881. uj évvel XIII-ik folyamába lépett, előfizetési ára egész évre csak **két forint**, féléves előfizetéseket nem fogadunk el.

Ezen-előfizetési ár már elég olcsóra van ugyan szabva, de hogy a lapnak terjedése és épen azon körökbe való eljutása, melyek vagyoniilag korlátoltabb helyzetben vannak, még inkább biztosítva legyen; igazgató választmányunk, támogatva a nmlgu földmívelési miniszteriumnak és magának az erdélyi gazdasági egyletnek tetemes anyagi segélye által, elhatározta, hogy

az erdélyrészi községek, községi előjárók, körjegyzők, lelkészek, iskolák és tanítók az „Erdélyi Gazda“ 1881. évi egész folyamát fél árban azaz

egy forintért

rendelhetik meg, ha ezen összeget legkésőbb 1881. január hó 15-éig az illető szolgabíró, esperes vagy tanfelügyelő urak útján, vagy akár közvetlenül Kolozsvárra az „Erdélyi Gazda“ kiadó hivatalának czimmezve beküldik.

A pontos megrendelést annyival inkább kérjük, mert felesleges példányokat nem nyomathatunk és így a későn jelentkezők csonka évfolyamot nyernek.

Lapunk iránya marad a régi s midőn az önzetlen vállalat tömeges pártolását reméljük, egy-szersmint teljes tisztelettel kérjük t. olvasóinkat: sziveskedjenek az „Erdélyi Gazda“ törekvéseit becses szellemi közreműködésükkel is hathatósan előmozdítani.

Olcso hirdetési rovatunkat, mely a lap jelen olvasottsága mellett biztos sikert ígér, ajánljuk az eladók és vevők szives figyelmébe; **egyleti tagok és előfizetők 25% díjkedvezményben részesülnek.**

Az „Erdélyi Gazda“ szerkesztősége
és kiadó hivatala.

Tartalom: Előfizetési felhívás. — Havi emlékeztető: Január. — A trágya használatáról. Egy monostori. — Az állattenyésztési enquete. Sz. J. — Nyilatkozat a székesfehérvári II. orsz. értekezletet alkotott magyar gazdaközönséghez. — Egyv. leg: Gyászír. A méhészet érdekében. A kolozsvári gyümölcskiállításról. Pro domo. A rákos-palotai faiskola. — Üzleti heti szemle. — Piaci árak. — Hirdetések. —

Havi emlékeztető.

Január.

Ház és udvar. A magtári gabonakészletek forgatása olyankor teljesítendő, midőn zivataros időben, a cselédség külső munkát nem végezhet; ugyanakkor rostáltatunk, seprűt köttetünk, vagy szerszámfát nagyoltatunk.

A jégvermek jéggel töltenek meg.

Ákácza-mag ez időben sikeresen szedhető.

Az épületek és falak mellől a havat ellapátoljuk és a laposabb háztetőkről lehányjuk.

Széna- szalma- polyvakazalokon varjut nem kell tűrni.

Mult hónapban netán elmaradt nádvágás sietősen bevégzendő.

Szerszám- és épületfát, a bognárok és ácsok számára, levágatjuk.

Cselédváltozások miatt minden eszközt pontosan leltározzunk, az új cselédek szigorú rendhez szoktatandók. Tüzi- és fűtőanyagokat takarékosan szolgáltatjuk ki.

Szántóföld. A fagy és hó miatt minden mivélségi munka szünetel; az egész ígás erőt a trágyakészlet kihordására fordítjuk.

A trágya szaporítása főgondjaink közé tartozik. Az ujonnan származott istállóiban ganéjt trágyadombra rakatjuk; csak kelletlen megért trágyát kell kihordani.

Lágy időben szántás, árokásás folytatandó. Olvadás esetében a vízbarázdák kijavitandók, a hó- és esővíz lebecsátandó, nehogy a vetések a meggyült víz alatt kivesszenek.

Kemény fagy idején, ősszel megbokrosodott buza és rozsvetéseken birkát legeltethetünk; buján fejlett repczevetésnek sem árt, ha birka vagy gulyabeli marha megtapossa, midőn a fagyos talajt nagyobb hó takarja. A meddő sertések is haszonnal járhatnak a repczén.

A rétek és kaszálókon felültrágyázásnál egyéb teendő nincs. A meggyűjtött hamut, még a kilugozottat is, a rétekre hordjuk ki. Felül hintendő réti trágya-anyagot képez még a korom, márga, iszapföld, telvény és vegytrágya. A felültrágyázott kaszáló az idő kinyíltával okvetlenül megfogasolandó.

Gyengébb vagy elvényült luczernásokat érett, apró ganajjal felültrágyázzuk.

Állattenyésztés. Az istállók szellőztetése, a származott trágya rendes kihordása, főgondjaink közé tartozik. Munkában megizzadt ígás állatokat minden léghuzamtól, meghűléstől védelmeznünk kell.

Minden itatás után a vályuból a viz kibocsátandó, de ha mégis belefagyna, akkor itatás előtt a jeget felvágatjuk, nehogy az állat jeges vizet igyék és megbetegedjék.

Rendes só adagról gondoskodunk.

Tiszta, száraz fekhely, kefélés, vakarás, általában a bőrnek tisztántartása, az állati egészség fenntartására mulhatlanul szükséges.

A leborjuzandó és leborjuzott tehének a tejelés előmozdítása végett, ha lehet gumófélékkel (répa, burgonya sat.) és zamatos szénával élelmeztenek. A gulyások szemmel tartandók nehogy a borjuk elől elfejjék a tejet.

Hideg időben csekélyebb tápértékű biró szalma és polyvafélék megéltethetők. A fejős tehének azonban kevés szénát

és ha lehetséges szecskával, polyvával füllesztett apróra vágott gumókat (répát, helyenként burgonyát) kapnak.

A ménésbeli lovak apró szalmát zab pótlékkal kapjanak.

Vemhes kanczák és csikók különös kedvezményben részesülnek; utóbbiak kevés sár- vagy burgundi répa mellett jó egészségnek örvendenek.

Göböllyök hizlalása, miután e hónap végén a gumók fogyának, árpa- vagy törökbuza darával folytatandó.

Sertés fiaztató ketrecekert rendbe hozva szalmával behintjük és a koczákat fiadzás előtt 10—14 nappal beszoktatjuk.

Hízó sertéseknek, ha étvágyuk vész, kevés apróra vágott nyers hus nyújtandó.

A juhok, bár álláson esznek, mégis miután az egészség fenntartásához mozgás szükséges, mindennap rövidebb hosszabb ideig járjanak, keresgéljenek száraz avart, kórót, stb. De ha enni valót nem találnak is, a megsétáltatás épen oly szükséges, mint annak idejében a nyugvás.

A szárnyas házi állatok oljai legyenek elég fágasok, melegek; vályujokba töltsünk meleg vizet és minthogy a kaparásszából meg nem élnek, segítsük őket hulladékkal, törökbuzával, zabbal.

Szőlő. Ujonnan beállítandó szőlőknek a helyét rigolozzuk, még pedig: pihent szűz földet 70 centimetryire (2 láb), a melyben már régebben is szőlő volt 1 meternyire (3 láb), megforgatjuk úgy, hogy a földnek régi elsoványodott felszine a kiásott ároknak mindig fenekére essék, a fenékről pedig a felszínre jusson, mert a meternyi mélységből felhozott föld csak akkor lesz alkalmas a növény táplálására. ha azt a levegő és viz hatása feloldotta és megtermékenyítette. Ha a holt föld ismét a mélységbe jutna, haszontalan munkát végeztünk volna, elzárván azt a levegő, viz és fagy előkészítő befolyásától. A trágyahordás is most előnnyel végezhető, a trágyázást azonban hagyjuk tavaszra, mikor az első kapát adjuk a szőlőnek, ekkor a trágya mindjárt kellek be is fedetik földdel és hatása a kimelegedő talajban sokkal nagyobb, mint lett volna télen. Trágyázásra, legjobban a félig evődött és nem korhadó trágya; ez utóbbit csak iltetésnél használjuk.

Pincze. A pinczében folytatatik az új boroknak decemberben megkezdett dajklása, le kell azokat most seprőjokről huzni, habár zavarosak volnának is, annál hamarabb tisztulnak majd meg. Ezen első lehuzásnál mennél több levegőt kapjon az ifju bor, azért bocsássuk a csapaljába és szűrőcsölgessük a sajtárral folytonosan; a levegő élenyíti a bornak még durva alkotászeit és gyorsítja az érést. Az egészséges bort sem egyszer, sem másszor kéne zeni nem szabad, régi szokás ugyan, de rozsz is, legkisebb javára sincs a bornak, a beteg boroknál is csak okkal móddal a maga helyén alkalmazzuk. A borseprőt nem kell a pálinkafőzőnek adni, hanem gondosan meggyűjtve erős szőrcacskókban kisajtolni; 1 hectoliter (mintegy 9 veder) seprő, ad 75—80 liter (52—56 kupa) bort, míg pálinkát legfennebb 8—10 litert (5—7 kúpát). A zsákokban visszamaradt pogácsákat megszáritva jó pénzért megveszik a borkőgyárosok.

Januártól decemberig első és főregula a pinczében a tisztaság és a rendes feltöltötetés!

Gyümölcsös. A tavasszal kiültetendő fák számára a gödrök ásását, ha a föld nagyon megfagyva nincs, folytatni lehet, hogy a téli fagy és levegő hatása a kiásott földet porhanyítsa. A hernyófészkeket mulhatlanul le kell szedetni és ezen munkát mindaddig folytatni, míg a fák egészen megtisztulnak. A hernyófészkeket azonban nemcsak gyümölcsfákról kell leszedetni, hanem ha a gyümölcsös eleven sövényekkel lenne kerítve innen is el kell pusztítani, különben tavasszal a kikelt hernyók az élő sövényről a gyümölcsfákra mennek át. A leszedett hernyófészkeket gondosan össze kell gyűjteni és elégetni, ha ezt el-

mulasztjuk, fáradságos munkánk mit sem ér. A gyümölcsös kerítését jó karban kell tartani, hogy a kártékony állatok bejutását akadályozzuk. A pinczében elrakott gyümölcsök valógatása folytatandó, az elromlottak eltávolítandók.

Faiskola. A tavasszal beültetendő faiskola földje 66—100 ctm. (2—3') mélyre rigoloztatik, hogy a teli fagy a földet porhanyítsa; ha a föld trágyázást kíván, azt el ne mulasszuk. Jegytáblák (cinkusok) készíttetnek; ha a régi faiskolában cinkusok hiányoznának, utánpótolni el ne mulasszuk. Szép napfényes időben oltógalyakat kell szedetni és azokat árnyékos helyen földbe takarni. A szükséges oltógalyakat most kell megrendelni hogy pontos időre megérkezessenek.

Konyhakert. Ha a föld nincs megfagyva, az ásás, a mennyiben ősszel be nem fejeztetett, folytatandó. A tavasszal beállítandó új spárga ültetvény földje jó mélyen rigoloztatik és trágyáztatik. A compost trágyadombok átforgattatnak; a nagyon érett vagy éppen földdé vált *composztot* meg kell rostáltatni és a fagy behatásának kitenni, hogy a benne fészkelő rovarok és rovarálcák elpusztuljanak. Ugorka, dinnye, paszuly, hónapos retek, saláta, kárfiol, karalábának korai természetzésére melegágyak készíttetnek. A használatra és magnak eltett káposzta és gyökönvényeket a rothadástól óvni kell. A magvak leltározása végrehajtandó, a hiányzókat kellő időben be kell szerezni; a régi magvak csiraképességét pebig proba alá kell venni. A kerti eszközök és szerszámok kijavíttatnak, a hiányzókat beszereztetnek, szalmagyhényeket fonatunk, jegytáblákat és karókat készíttetünk.

Diszkert. A diszcserje ültetvények visszavágandók és a szükséghez képest ritkítandók. A kényesebb diszcserjék és rózsák oltását melegágyak és üvegházakban megkezdjük. A melegebb üvegházakban fuchsia, vanília, pelargonja, lantana, új-hollandi növények stb. dugványozása megkezdetik. A virágokról az elszáradt galyakat és leveleket szorgalmasan tisztítgatjuk. A vermekben telelő virágoknak szép napfényes időben friss levegőt adunk és a rothadt és száradt levelektől gondosan megtisztítjuk s az egerektől védelmezzük. Olyan diszcserjéket és virágos növényeket, melyeket korán akarunk virágoztatni, üvegházakba helyezünk, ilyenek pl. syringa, weigelia, deucia, jáczint, tulipán, crocus, narcissus, gyöngyvirág stb.

Méhészet. A méhek ápolása ezen hónapban csupán a kaptárok (kások) gondos felügyeletében áll, különösen halálos ellenségeik, egész el hideg ellen kell őket védeni. A lég hőmérséke teljesen egérrel ne szálljon a 0 ponton alul, sőt 2—6 fok meleg közt váltakozzék. A méhek téli szállásának levegője lehetőleg tiszta, penészmentes és egyformán meleg és csendes legyen, mint p. o. száraz, jó pinczéé, vagy gondosan e célra készült veremé. A méhek téli átmuk alatt lehető csendet kívánnak, azért egy és más bajaikat kívülről vizsgáljuk, de belülről ne háborgassuk. A világosságot is teljesen meg kell tőlük vonnunk, a mi, ha szabadban vagyunk kénytelenek teletetni, — mely teletetés kisebb-nagyobb mérvben mindig veszéllyel jár, — legcélszerűbben gyékénytakaró vagy más effélével történhetik, mely egyszerűsmint melegítőül is szolgál. Az egérfogók közül csak olyanokat használunk, melyek zajjal, zajlással nem járnak. A szükséges kaptárokat és méhészeti eszközöket most szerezzük be, a hiányosoknak javításáról gondoskodjunk. Őrizkedjünk méheinket e hónapban, — ha mégis kénytelenek volnánk künn teletetni és ha még oly kedvezőnek látszik is az idő — szárnyra bocsátani, mert egy rögtön jöhető északi szél roppant kárt okozhatna bennük. Ha méheink különben csendesen telettek, még januárban nem félhetünk, hogy ürülekük miatt bajuk lehetne, mások pedig sohasem sürgeti méheinknek ilyen időtájban való kirrepülését.

Erdészet. F o h a s z n á l a t. Az épületfának kivontatása és lecsúsztat-

tása folytatattik; ott, hol a fa szárazon szállittatik, a fagyott utak segítségével a fa az erdőből kihordatik. A szállának vizen szállításához szükséges guzsokot és szereket előkészítjük és a szállának a bekötő helyeken való célszerű elhelyezésére különös gondot fordítunk. A tűzifa lecsúsztatása szintén foly; ennek a száraz vagy vízi utakhoz való szállítását lehető erélyvel üzzük. M e l l é k h a s z n á l a t. A makkoltatás folytatandó, a behajtott sertések száma ellenőrizendő. E r d ő v é d e l e m. Az erdőt különösen a falopások ellen védjük és ügyeljünk, hogy az erdővédek az erdei utakat gyakran bejárják. E r d ő m i v e l é s t e r é n e hónapban erdélyi országrészünkben fontosabb teendő nem fordul elő. V a d á s z a t. A hó első felében őzbakot lőhetünk; ruczát, fenyőmadarat és husos rigót egész hónapon át foghatunk, a kártékony vadat ilyenkor sikerrel üldözhetjük. Az általános vadászat e hó végével megszűnik. —

A trágya használatáról.

„Trágya a mezőgazdaság alapja és alap nélkül az épület fenn nem állhat,“ ezt mondja egy gazdasági író. Szavai bizonyítgatásra nem szorultak, mert ezen arany mondat igazsága felett kételkedni senkinek sem jut eszébe, ki a mezőgazdaság terjedelmes könyvében habár felületesen is lapozgatott s tudja hogy valamint az állatok, úgy a növények is táplálkoznak, hogy éljenek s hogy e táplálkozásra anyagot a talaj — egy bizonyos ideig — de a végtelenségig nem szolgáltathat, hacsak a növények által elvont tápanyag a trágyázás által visszapótolva nem lett. Szomorúan jutott e tapasztalatra a magyar föld lelke „a Bánát“ is s ma már látja, hogy a talaj nem az ó-testamentombeli olajas korsó, mely bár mennyit vettek belőle mindig tele volt.

Minden valamire való gazda tudja és érzi a trágyának fontosságát, de eléggé méltányolni csak akkor leendő képes, ha annak kezelését eltanulta s a különböző trágyanemeket — talaja különböző természetes tulajdonságaival összevetve — alkalmazni tudja.

A trágyatant egészen felölelni itt sem tér, sem idő nincsen; de beköszöntvén a tél, azon idő, midőn a gazda haza szorul, a mezei munkák szünetelnek s ugyazólván csak a trágya kihordás képezi a fogatokkal való munkát: nem lesz talán érdektelen a trágyáról egyet-mást mondani. Itt csakis azon trágya neméről lesz szó, melyek minden gazdaságban kisebb-nagyobb mértékben előfordulnak t. i.: az istállói trágyáról, a baromfi trágya és az emberi ürülekéről.

Istállói trágya alatt értjük állataink ürülékét vegyülve az alommal. Természetesen, hogy a különböző állatnemek szerint a trágya értéke is különböző s különböző ez érték azon talaj természetes tulajdonsága szerint is, melyre az hordva lesz. Sőt ezen értékkülönözet egy és ugyan azon állatnem ürülékénél is észlelhető. Ennek fejtegetésénél mélyebben belebocsátkozni igen messze vezetne, hanem legyen elég annyit tudnunk, hogy a már kifejlett állat trágyája értékesebb, mint a növendék állatoké s legértékesebb mindannyi között a hizó állatoké.

Az állatnemek szerint sorolva fel az istállói trágyát, az első helyet mindenesetre a szarvasmarha trágya érdemli ki és pedig nem csak azért, mert általában minden talajnemre alkalmas, hanem azért is, mert könnyen kezelhető s lassu erje-

dése a tápértékbeli nagyobb veszteséget kizárja; a talajra való javító hatása hosszabb időre kiterjed és nagyobb trágyázás után is a gabona a megdőlés veszélyeinek nincs annyira kitéve, mint más trágyanemeknél. Tehát:

1) A szarvasmarha trágya minden talajnemre alkalmas és minden növény alá.

2. A juhtrágya hevesebb természetű lévén, hatása gyors és erőteljes, miért is legczélszerűbben alkalmazható hideg szivós agyagtalajra. A repce, tengeri, répa, burgonya stb. általában a kapás-növények igen kedvelik. Szarvasmarha trágyával keverve igen kitünő trágya.

3) A lótrágya szintén száraz, heves természetű; hatása gyors, de rövid ideig tartó. Czélszerű szarvasmarha vagy sertés trágyával keverni. Tisztán hideg, szivós agyagföldre való.

4) A sertés-trágya hűvös természetű; hatása lassu. Ló vagy juh trágyával keverve jó. Sok gyommag lévén benne szántóföldre nem alkalmas, mert az elgazosodik. Egyébiránt inkább homokos, laza talajra volna természetes sajátságánál fogva alkalmas. Legczélszerűbb rétekre hordani.

A baromfi trágya igen hatályosan működő trágyaszor. Kisebb gazdaságban oly csekély mennyiségben fordul elő, hogy legfeljebb kender-len stb. alá alkalmazhatjuk — ha t. i. azokat mellékesen termesztjük — minthogy ezek alatt legjobban kifejti magát.

Az emberi ürüléknek felhasználását — bár egyike a leg-hathatósabb trágyanemeknek — sokáig a szaga és kezelése okozta undor zárta ki. Ma már azonban Nyugat-Európa egyes államainál kiterjedt használatnak örvend. Vannak városok, hol a nálunk az árnyékszék kitarításáért kiadott összeg kétháromszoros nagyságban a bevétel rovatában szerepel.

Higitva a rétek trágyázására kitünően lehet használni. Kiszáritva és megtörve poudrette név alatt jó alkalmazásba. Az árnyékszék-trágya meggyűjtését és alkalmazását eléggé ajánlani nem lehet.

Rövid vonásokban megemlékezvén a közelebről ismeretes trágyanemek tulajdonságáról: a trágyázás ideje és a trágyának a szántóföldön való kezeléséről lesz még egy pár szavam.

Általánosan ajánlva van, hogy legczélszerűbb a trágyát friss állapotban vinni a szántóföldre s ott rögtön alászántani, mert így a trágya alkotórészeiből semmit vagy nagyon keveset veszíthet. Ámde ezen eljárás oly nehézségekbe ütközik, melyeket legyőzni egy gazdának sincs hatalmában, mert melyik gazda teheti meg, hogy egy szekérrre felgyűlt trágyával szorgos munka idő alatt rögtön a mezőre fusson s ott eltöltse drága idejét, mely talán egy ily szekér trágya értékét tizszeresen is felülmulja. Ilyen s ehhez hasonló tekintetek lévén, melyek a gazdát ezen ajánlott eljárásban gátolják, nincs más mód, mint a trágyázást nagyjában a téli időszakra halasztani, midőn a szünetelő egyéb sürgős mezei munkák erre elég időt és alkalmat nyújtanak.

A trágyázásnak ezen eléggé gyakorlatba vett ideje, nem csak ezen említett tekintet kifolyásaként tekintendő, hanem czélsze-

rőségét és helyességét feltüntetni abban is, hogy a sürgős tavaszi munkák beálltával sok drága napszám elmellőzését teszi lehetségessé, mit a trágya terítésre felhasználnunk kellene. És pedig e megtakarítás abban leli magyarázatát, hogy a gazda a trágyát a szekérről egyenesen széthányatja, — mely munkát a béresek idővesztegetés nélkül elvégzik — s a földnek ez által egyenletesebb trágyázást ad, mintha kupaczkba rakva csak tavasszal hányatja szét. Ezen rögtöni elterítés által a trágya értékvesztéségtől tartanunk nem kell, mert az absolute nem, vagy csak igen kis mennyiségben történhetik, mivel a fagy az elterített trágyának tovább erjedését s az ebből származható értékes gázok elillanását meggátolja, lehetetlenné teszi s így a tavaszi oladások alkalmával a trágya java-része a hólével a talajba szivároghat.

Tehát a trágyának a szekérről elterítése czélszerű és ajánlatos.

Hátra van még röviden megemlékezni a trágyaléről, melynek hatása a réteken és lóheréseken igen kitünőnek mutatkozik. A gazdának nagy gondot kell fordítania arra, hogy ezen hatásos anyag az istállóból valamely jól készített trágyalékutba folyjon, honnan annak idején a trágyadomb öntözésére, a rétekre való kivételre könnyen felhasználtathassék, ne pedig, mint a legtöbb kis gazdaságban látható az istállóból elszivárogon mindenfelé az udvaron s azt elrontítsa, piszok fészekké változtassa.

Sőt nemcsak ezen így mintegy készletben kapott trágyalé megbecsülése képezze egyik főgondját a gazdának, hanem igyekezzék azt a lehetőségig szaporítani, vagy épen mesterségesen előállítani. S erre nézve álljon itt a következő recept: Egy földbe beásott kádba egy bizonyos mennyiségű hamu és szarvasmarha ganaj teendő s ezt meleg vízzel felhigítjuk, azután az egész kádat vízzel (inkább folyó, mint kutvízzel) megtöltjük s mind addig magára hagyjuk (3—4 hétig) míg az érés végbe ment, mi a kád felszínén mutatkozó hólyagok eltűnésével áll be.

Egy monostori.

Az állattenyésztési enquete.

(Az országos magyar gazd. egyesület enquete tárgyalásai.)

Hogy a magyar gazdaközönség a szemtermelés javára elhanyagolt állattenyésztésnek nagyobb lendületet adhasson, erre nézve a meghívott szakértők véleménye a következőkben foglalható össze.

Ökszerű gazdálkodásunk első elengedhetetlen feltétele, hogy a gazdaközönség földjét végre birtokába vegye teljesen, a mi csak akkor sikerült, ha az rendezve, illetőleg tagosítva van. Az állattenyésztésnek is első és elengedhetetlen feltétele a tagosítás s a tagosított birtokon a gabonatermeléssel helyes arányba állítása. Kívánatosnak mutatkozik azért, hogy a tagosítás és birtok rendezés ismételtessék még ott is, a hol az már az 1836 és 40-ki törvények szerint végre lett ugyan hajtva, de az osztályok folytán — főleg kisebb birtokoknál — az egyes birtoktestek az állattenyésztés igen nagy hátrányára

igen sok darabra lettek szétforgácsolva! Erdélyre nézve a tagosítás mulhatatlanul és gyorsan kere-ztül viendő

A tagosításnál a közös-legelő területek fentartandók, mivel ezeknek felosztása folytán népünk állattenyésztésével merőben felhagyna. Oly helyeken, a hol ily legelő területek nem lennének, az ujon eszköztől tagosítás alkalmával a lapos, mocsáros, homok, erdei területek, szóval oly helyek, a melyek gazdasági termelésre nem alkalmasak, közös tegelő terület gyanánt szakíttatnának ki.

A közös legelő területnek miként és mily arányban való használása, valamint a tenyésztési célnak megfelelő apaállatok tartása a tehenek számához mérten, a hibás apaállatoknak a tenyésztésből kizárása végett szigoru törvényes intézkedés életbe léptetése elodázhatatlan feltétel. S bárha az állattenyésztés az állam gyámkodását nagyban igényli, mégis ez intézkedések a megyei és községi autonomia útján kell, hogy foganatosításának.

Az apaállatok párzáson kívül bizonyos vidékenként együtt tartása, valamint a nevelendő apaállatoknak egy telepbe való egyesítése, míg egyfelől tetemes költség kíméléssel járna a földkében szegény tenyésztőre nézve, másfelől elkerülnének az árthatmas párzás s azon nálunk gyakori eset, hogy a csikónak már csikója, a borjunak borjuja, a malacznak pedig malacza szokott lenni.

Kivánatosnak mutatkoznék az is, hogy az apaállatok mindennemű végrehajtás alól kivétsenek.

Az állattenyésztés lendületére szakoktatás által hatni kétségtelenül lehet, de a nép alsóbb rétegében igen kevesen tudnak olvasni s így elsőb az olvasni tudásnak kellene az oktatást megelőznie, különben is szakkönyveknek a nép kezében igen csekély haszna van s az is csak huzamos idők eltelte után mutatkozik.

E téren is a leggyorsabban biztosítaná a sikert a szemmel látható eredmények felmutatása, a mely a fogékony magyar népnél a hatást sohasem téveszti el. Hogy a szakértelmiségnek e téren a jövőre nézve biztos alapja meg legyen vetve, minden megyében egy földmives iskolát kellene állítani.

Igen szép eredmény volna elérhető, (a mi különben már tényleg is bebizonyult) ha a vidéki papok és néptanítók részére minden évben rövid tanfolyamok rendeztetnének, a kik különbeni hivataluk mellett kis gazdák is levén örömet vennének a saját érdekekben abban részt s a nép tőlük mint vezetők és tanácsadóktól az oktatást és jó példát legörömeztobb fogadná el.

Ezeket kívül az állatkiállítások rendezése a tenyészirány és eredmény megjelölése és bemutatására a legjobb hatással volna.

Nemkülönb az állam által az egyes vidékek viszonyai és tenyésztési irányának megfelelő apaállatok átengedése méltányos törlesztés mellett a sikert igen nagyban könnyitené és biztosítaná.

Az állatorvosi intézmény a tenyésztés és állategészségügy érdekében tovább fejlesztendő; mert kétségkívül igen sok jót

eredményezhet; de hogy az eddigi csekély számnál többen és jobb készséggel bíró fiatal emberek léphessenek e szakra, oda kell törekedni, hogy méltányos díjazásban részesüljenek; mert csak így lehet elérni azt, hogy ne 100—200 □ mrdön alig egy, de minden valamire való község rendelkezék képzett állatorvossal.

A marhavásárok sokaságát csak rosszallani lehet. Elvben megkevesbitésük igen helyes, de a gyakorlatban a rossz közlekedési utak, a nagyobb központok tetemes távolsága, az illetők érdekeltsége vet ennek gátat. Azonban igen sok helyt reducálni lehet és kell is. A magyar cselédnép a vásárokat „szabadság”-nak tartja s korhelység, tekerés és henyéséggel tölti az alatt idejét, de kívánatos a redució azért is, mert a nagy számú vásárok miatt sem az eladó, sem a vevő a kereslet és kínálat, valamint a minő- és mennyiség felől magát tájékozni nem képes.

A vásárendély tehát ezentul megszoritandó, a redució és csoportosítás pedig a tenyésztési vidékek és közlekedési vonalok tekintetbevételével lesz végrehajtandó.

A vásárok kérdésével szorosán összefügg a szavatossági törvény hiányossága is. Jobbára csak uzualis eljárások intézkednek, a melyeket első helyen szükséges törvény által szabályozni. Ez uzualis eljárások is inkább csak a lovak adás-vevésénél használnak, míg a szarvasmarhákra nézve bátran lehet mondani, hogy szavatossági oltalom nem létezik.

Az állatok és állati terményekkel való kereskedésünknek igen sok akadálya van, melyek közül igen nevezetes hátrányt szül a nyugatfelé felállított indokolatlan határzár s a keleti marhákna k szabad behozatala, a mely kereskedésünk és tenyésztésünkre egyaránt károsan hat, holott épen keleten kellene a legszorosabb határzár felállítása, főleg a marhavész behurcolása miatt, mert tagadhatalan tény, hogy épen a keleti marha miatt saját érdekünk a külföld előtt igen sokat szenvedett. A magas szállítási díjakról és a végtelen szállítási zavarok és kellemetlenségekről minden kereskedő és szállító rémséges dolgokat beszél. Legelső helyen az államkormány van hivatva, hogy a tarifa és vámpolitika terén némi engedményt szerezzen a tenyésztők és kereskedők részére, hogy a versenyképesség fennmaradhasson.

A borjuk levágását és eladását illetőleg a tulajdonost korlátozni ugyan nem lehet, de ez ellen a fogyasztási adó fel-emelésével lehetne hatni, ugyszintén a borjuknak nagyobb mennyiségbe való kivitelét a kiviteli díjak felemelése által gátolni.

A hizlalás szempontjából a gyáripár fejlődése fontos szerepet játszik, főleg az igen terhes adóval sujtott mezőgazdasági szeszgyárak fennállása érdekében. A gyárakból került nagymennyiségű és tápdús melléktermények a hizlalásnál igen nagy előnyt nyújtanak.

Ezen általános áttekintés után az egyes tenyésztési ágak rövid ismertetését fogjuk megkezdeni.

Sz. J.

Nyilatkozat

a székesfehérvári II. országos értekezletet alkotott magyar gazdaközönséghez.

A magyargazdák II. országos értekezlete által kiküldött végrehajtó bizottság f. hó 7-én tartott ülésében tekintettel arra, hogy az országgyűlés mindkét háza elé terjesztett emlékiratát a képviselőház kedvezőleg elintézte és azt az abban jelzett irányu eszközlesek foganatosítása czéljából a kormánynak kiadta, — foglalkozván azon kérdéssel, hogy az emlékirat kedvező elintézésével befajeztetnek tekintse-e feladatát, — e tekintetben a következő határozatot hozta:

„A végrehajtó bizottság kiküldetését a magyar gazdák országos értekezletétől nyervén, megbízását csakis ily országos értekezlet kezeibe szolgáltatathatja vissza és bár az 1879. június 3—5-én tartott kongresszus határozata szerint az országos értekezlet minden évben egybehivandó, — a végrehajtó bizottság éppen azon indoknál fogva, hogy emlékirata csakis most adatott ki a kormánynak és az esetleg ez idő szerinti egybehivandó országos értekezlet csakis e kedvező elintézés tényével állhatna szemben, a nélkül, hogy bármely tényleges eredményt konstatalhatna, az országos értekezletnek ez évben való egybehívását időelőttinek tartja és szükségesnek véli, hogy az intéző köröknek idő és mód engedessék a képviselőház által határozott fontos közzgazdasági intézmények létesítésére. A végrehajtó bizottság e mellett a maga részéről továbbra is feladatának tekinti a kormány által teendő intézkedéseket, különösen a tekintetben, hogy mennyire felelnek meg azok a képviselőház említett határozatának, figyelemmel kísérni és a végrehajtásra nézete szerint elegendő idő leteltével fog a gazdák országos értekezlete egybehívatni és pedig első sorban a czélból, hogy megbírálja a mezőgazdaság érdekében foganatosított intézkedéseket“.

Mely határozat nyilatkozat alakjában közzététetni határoztatott.

Kelt Budapesten, 1880. decz. hóban.

A végrehajtási bizottság elnöksége:

gr. Dessewffy Aurél,

gr. Zichy Jenő.

EGYVELEG.

— Gyászhir. Uzoní Gróf Bély Ferencz, es. kir. kamarás, az erdélyi gazd. egyesület alapító tagja, 1880 december 31-én életének 83-ik évében végelgyengülés következtében Kolozsvárt elhunyt. Béke poraira!

— A méhészet érdekében. Örömmel jelezhetjük, hogy az egyesületünk kertészeti szakosztálya által kezdeményezett „Erdélyrészi okszerű méhészegylet“ ügye a december 26-án tartott alakuló ülésben óhajtott megoldást nyert. A titkári irodában összesereglett városi méhészek tekintélyes csoportja Br. Bánffy Dániel ő excellentiája elnöklete alatt letárgyalván az alapszabály tervezetet, lelkesülten mondá ki a „legyent“, sorakozván egyszermind az „alírási iven“ csaknem mindannyija 20 frtjával alapítót vagy 2 frtjával rendes tagul. Az új, de életrevalónak látszó egyesület addig is, míg alapszabályait a belügyminis-ter ő nagy-

méltósága szentesítné, tisztviselői karát, ideiglenesen következőleg választotta meg: elnök Br. Bánffy Dániel, elsőalelnök Tulogdi Sámuel, igazgató alelnök Voith Gergely, főtitkár Szentgyörgyi Lajos, altitkár Ábu József, pénztárnok Csiki János József. Az egyesület, míg egészen önálló szakbizottság kiadása válnék szükségessé, hivatalos közleményeit első sorban az „Erdélyi Gazdában“ közli tagjaival s az érdeklődő tisztelt közönséggel. Reméjük, hogy nem követünk el indiscretiót, ha e helyen is kérjük — különösen erdélyrészi méhészeinket ez egyesület körüli seregítésre. Jöjjetek hát tisztelt társaink és munkáljatok közre, hogy régóta jobb sorsra érdemes méhészetünk egyesült erőnkkel győzelemre jusson!

...i...s.

— „A kolozsvári gyümölcskiállítás — írja a „Gyümölcsészeti füzetek“ legújabb füzetében Villási Pál, — melyet az erdélyi gazd. egyesület october 28-ától november 3-áig rendezett, oly jelentékeny mozzanatot képez gyümölcsenyésztésünk mezején, hogy azzal tüzetesebben foglalkozni nemcsak érdemes, hanem kötelességünk is — még pedig nem csak azért, mert az arra küldött gyümölcs példányok kiválólag szépek, az azon képviselt kiállítók száma igen nagy volt: mert hisz ezt mi rég megszoktuk Erdélyben, — hanem kiválólag és különösen azért, mert a kiállítók tulnyomó nagy többsége nevekkél jelölve állította kis gyümölcsait és ezen nevek a legtöbb esetben oly találóak voltak, miszerint határozottan constatálhatjuk: hogy Erdélyben a gyümölcsisme, az utolsó 10 év lefolyása alatt, legalább is 50 évet haladott és hogy ott ennélfogva, a fajok elnevezésére olyan súlyt fektetnek, mint a minőt ezen kérdés, a dolog természeténél fogva szükségképen megkövetel. E sorok írója 1871-ben nemcsak szemtanúja lévén a marosvásárhelyi szintén nagyszerű gyümölcskiállításnak, hanem annak tüzetes megbírálásában is éppen oly tetteles részt vevén akkor, mint az ez évben, most jó lélekkel tartom magam feljogosítottnak a fentebbi ítélet kimondására, de másrészt természetesen találom azt is, ha ily körülmények közt Lukácsy Sándor minis-teri biztos ur, az általa indítványozott és october hó 29-én megtartott szakosztályi ülésben oly értelmű indítványával, mely a fajismeretet a gyümölcsenyésztésben szükségtelennek, fölöslegesnek nyilvánítja, tökéletesen megbukott.“

— Pro domo! T. olvasóink emlékezni fognak azon polemiaira, mely a „Nép kertésze“, illetőleg bold. Lukácsy Sándor és az „Erdélyi Gazda“-ban Szabó Sámuel között az országos kertészeti társulat ügyében még 1879 őszen és most közelebről a kolozsvári gyümölcsészeti értekezlet alkalmával lefolyt és melynek az egyik vitaköz fél halála véget vetett. Az idézett lap, melynek vezetését Lukácsy Aladár vette át, legújabb számában e polemiaira czélözva következőleg nyilatkozik: „Ő (Lukácsy) virágozni óhajtotta látni a hazai kertészetet, melyen a lendület el nem tagadható; azonban az ő magasztos röpiü eszményképét nem láthatta megvalósítva s ezért kivált utóbbi időben, mintha megsejtette volna közeli halálát, gyakran elkeseredett és annak magasabb fokú izgatottságában a kellelén túl kifejezést adott. Ezt bocsássák meg neki az olvasók, tud-

ják be tulbuzgó jó akaratának! E lovagias nyilatkozat előtt, mely azt hisszük az érdekelteket is teljesen ki fogja elégíteni, tisztelettel meghajlunk és a t. lapotrsnak, melyhez Girókuty P. Ferenc barátunk is benső viszonyba lépett, az új szerkesztő szakértő és tapintatos vezetése alatt sok szerencsét kívánunk. —

— A rákos-palotai ismert faiskola, melyet bold. Lukácsy Sándor alapított, közelebről meg fog szünni, miután Lukácsy Aladár az alapítónak fia, Korponára lett kinevezve s az a viheto csemetéket a kezelese alatt álló ottani városi faiskolába fogja elszállítani.

Üzleti letti szemle.

(A „Pestner Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, 1880. december 24-től december 31-éig.

Buza üzlet a legszűkebb határok között mozgott, forgalom 30,000 metermázsa, ár 12 20 ft.

Rozs jelentéktelen üzlet, forgalom 1500 metermázsa, ár 10 ft.

Árpa közepes üzlet, forgalom 3000 metermázsa, ár: takarmányárpa 6 60 ft, seres árpa 8 50 kr.

Zab éténkebb, forgalom gyenge, ár 6 15 ft.

Törökbuza változatlan, forgalom 6000 metermázsa, ár 5 35 ft.

Gyapju Az u. n. újévi gyapjuvásár nagyon szerényen folyt, úgy vevő, mint készlet korlátolt lévén. Elkelt mintegy 150,000 kilo, melynek fele katona postzó szükségletre, fele közepes minőségre esik. Árak a novemberi vásárral egyezők.

Gyárilag mosott gyapjuból mintegy 8500 kilo talált ve-vőre, 2—2 ft 80 krou kilója

Gabona árak:

minimum és maximum:	Bécs dec. 31.	Budapest dec. 31.
Buza	10 75 — 13 30 ft	11 45 — 13 20 ft
Rozs	10 40 — 11 15 ft	10 05 — 10 30 ft
Árpa, takarmány	6 50 — 7 00 ft	6 35 — 6 60 ft
Árpa, szeszfőzésre	8 00 — 9 00 ft	7 40 — 8 20 ft
Árpa, seres	9 50 — 10 50 ft	8 40 — 9 50 ft
Zab	6 25 — 7 10 ft	6 10 — 6 30 ft
Törökbuza	6 00 — 6 10 ft	5 15 — 5 20 ft

Budapesti marhavasár december 30-án. Összes felhajtás 1443 drb. nagy és 250 drb. apró marha. Ebből eladatott 22 drb. bika, 816 drb. ökör, 400 drb. vágo tehén, 137 db. fejős tehén, 68 drb. bival, 210 db. borju, 40 drb. bárány. Árak: bika darabonként 70—136 ft, ökör páronként 180—330 ft, vágo tehén páronként 132—260 ft, fejős tehén darabonként 70—176 ft, bival páronként 150—204 ft, borju darabonként 9—21 ft, birka páronként 7—10 ft. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 48—51 ft, tehénhús 46—47 ft, borjuhús 60—80 ft, bivalhús 42—44 ft.

Bécsi marhavasár deczemb. 28-án. Összes felhajtás 2121 drb és pedig 1177 drb magyar, 416 drb. lengyel

és 528 drb. német fajta, melyből 2008 drb. ökör, 63 drb. tehén, 48 drb. bika és 2 drb. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 51—61.50 ft, lengyel 43—60.50 ft, német 52—60 ft, tehén 50—54.50 ft, bika 47—51 ft, bival — — ft. Lábán darabonként 90—245 ftot fizettek.

Kőbányai sertésvásár dec. 31-én. (Az első magyar sertéshizláló és kölcsönelőgező részvénytársaság jelentése.) Az évnek utolsó hetében, a darab mennyiségben igen élénk forgalom mutatkozott, miután azonban tulajdonosok a szükségletnél többet kínáltak, azért klgmonként 1/2 krral kevesebb adatott.

Jegyzett árak: magyar válogatott sertés 220—280 kigr. 55—55 1/2 kr., csekélyebb minőségű 53—54 kr., könyű 50—54 kr, öreg nehéz 51—52 kr, vidéki sertés 50—52 kr. transítóban, szerb 49—52 kr, román 49—51 1/2 kr, tuskések 45—46 kr. klgmonként. Makkos sertések minőség szerint 53—54 kr. Takarmány árak: tengeri, (bánati) 5.15 ft, romániai 5.50 ft, árpa 6.60 ft. Helyi állomány: decz. hó 24-éről maradt: 59,710 drb.; hozzá hajtatott: Dél-Magyarországból: hizott 5020 drb, tartani való 1480 drb, Szerbiából 1860 drb. Romániából 500 drb., magyar állam vasuttal „tartani való sertés“ 2390 drb., vidékről 110 drb. együtt 11,360 drb., összesen 71,070 drb. Elhajtatott: Felső-Magyarországba 150 drb, Bécsbe (m. héten 180 drb.) 2510 drb., Csehországba 240 drb., Bodenbachon át 2550 drb., Ruttkán át 670 drb., Dél-Németországba 450 drb, Budapesti fogyasztás 3330 drb., Kültelki fogyasztás 130 drb., kőbányai szalonna készítőik 300 drb., összesen 10,500 drb., marad állomány 1880. decz. 31-én 60,570 drb.; és pedig 25,000 dób. leszurásra érett és 35,480 drb. tartani való sertés. A részvény szállásokban 13,180 van elhelyezve.

Az egészségrendőri és transito szállásokban maradt december 24-ről 4507 drb, hozzá hajtatott: szerbiai 1857 drb., romániai 514 drb. összesen 6788 drb.; ezekből elhajtatott 2362 drb., marad állomány decz. 31-ről 4516 drb. és pedig 2590 drb. szerbiai és 1926 drb. romániai sertés. Az egészségi vizsgálatnál eddig 1549 drb. lett a fogyasztás alól kivonva és technikai czélokra felhasználva.

Disznózsír üzlet nem változott, kész áru hordóval együtt 67—67 1/2 ft, január havi kötésben hordó nélkül 64 1/2—65 ft.

Szalonna gyenge forgalom, vidéki szalonna 53—53 1/2 ft, városi áru 59 1/2—60 1/2 ft, füstölt szalonna 66—67 ft.

Bécsi sertésvásár decmbr. 28-án. Összes felhajtás 5035 drb., és pedig 1056 drb. nehéz, 1288 drb. középnehéz és 2691 drb. süldő; melyből 2104 drb. magyar, 2460 drb. orosz-lengyel, 150 drb. szerb és 90 drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 50—52 ft, középnehéz 42—49 ft, süldő 28—40 ft; szalonna és zsír 63—66 ft.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Ajánljuk a nagyérdemű gazda közönség becses figyelmébe

A TÉLI IDÉNYRE

nagy választékban:

Répa-vágó gépeket, birkák vagy szarvasmarháknek vágásra, Szetska-vágó gépeket, törökbuza morzsolókat, szóró- és szelelő rostákat, Trieurok konkoly, bükköny és zab kiválasztásra. (45.—45.)

Szives megkeresésre árlapokkal díjmentesen szolgál:

az első magyar gép öszpontosított raktár és gépműhely

WALSER FERENCZ fióktelepe,

Kolozsvártt, bel-monostorutca 12. szám.

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter vagy metermázsá*						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Sossterozo	dec. 28	700	600	600	—	200	350	220	120	320	36
Brassó	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gyik-Szereda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Décs	dec. 28	1120	840	760	460	280	400	460	100	300	28
Déva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erzsébetváros	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogarás	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.-Fehérvár	dec. 24	1165	1050	910	—	600	455	250	120	240	26
Gy.-Sz.-Miklós	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár	dec. 30	780	—	550	—	220	310	250	240	350	45
M.-Vásárhely	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Enyed	dec. 30	930	720	600	—	224	300	350	160	260	44
N.-Szeben	dec. 31	730	580	560	380	200	310	180	100	350	44—48
Szegvár	dec. 30	640	450	500	—	200	320	150	90	200	40
Sz.-György	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Régen	dec. 30	800	650	612	—	235	337	230	90	260	36
Sz.-udvarhely	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

*) A csillaggal jelelt árak metermázsára értendők.

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetés szerint akárhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél											
	fizetendő forint											
	1	1-3	4	5	6	7-11	12-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-52
1/16 v. egész oldal	7	30	35	6	95	120	140	160	180	210		
1/16 v. fél „	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105		
1/16 v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53		
1/16 v. nyolcad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27		
1/16 v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14		

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészen engedményben részesülnek ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.